

Vidéki levélek.

N.-Szt.-Péter, 1880. okt. 26.

Tisztelt Szerkesztő Ur! Az „Erdészeti Lapok“ idei évfolyamának 597. és 661-ik lapjain közlöttelkel kapcsolatban, van szerencsém a következőkről értesíteni:

1. Ziegelhoffer urral egyértelműleg én is azt jelenthetem, hogy gubacs nincsen, s ha combinatióm nem csal, — melyet az ország minden vidékéről közlendő tudósítások igazolhatnának be — a gubacstermés az idén egyáltalában kimaradt országszerte. Én t. i. e kimaradás okát azon nedves-hideg, esős-viharos időjárásnak tulajdonítom, mely április végétől kezdve egész május közepén túl majd szünet nélkül uralgott; tehát éppen a tölgy virágzásakor, a gubacsképzés idején, a gubacs-legyeket üdvös működésükben gátolta és tönkre tette.

E feltevés annyival hihetőbb, mivel az időjárás iránt oly érzéketlen szőrös hernyói a tölgynek is megsínylették azt.

Nem sokkal kedvezőbb a makktermés, mely a fiatalabb 40—60 éves állabokban nagyobb, mint a vágható koraokban, hol csak a nyiltabb állásnak kedvező nyiladékok mellett találni valami kevés makkot, a mi elég világosan mutatja, hogy a felújító vágás behozatala által lehetne bővebb makktermésre ingerelni a fákat.

Sokkal örvedetesebb kép tárul elénk, ha az 1877. és 1878-ik évi vágásokra tekintünk, melyek kendersűrűségű tölgycsemetékkel vannak elelve. Még az 1877-iki s mult évi árvizek is hasznukra voltak, a mennyiben a szilnek tuskóhajításait letördelve, nyomásuk alól felmentette a tölgycsemetéket.

A kőris ugyanis 1—1.5 méteres, s mindig magasabb a körülötte álló tölgyceskéknél.

S hogy mily gyors növést mutat a különben lassan növő fanemekhez sorolt tölgy, azt az általam eszközölt mérések bizonyítják, mely szerint az 1878. évi csemeték 0.8—1 m., az 1877. évié 1.27—1.52 m., sőt gyéritett fűz vesszők közt felnyulakodva s ezekkel versenyt növe, 1.70—1.75 m. magasak.

A növésnek e gyorsasága idézi elő, hogy az ilyen magról kelt fák aránylag rövid életkor alatt oly nagy mére-

teket érnek el, hogy még itt alkalmazott szakemberek is vannak azon véleményben, hogy 140—150 éves fákkal van dolguk ott, hol 100 éveseket sem találunk, s magam is velük egyet értenék, ha az évgyűrűk megolvasása által meg nem győződöm, hogy a váglapon 75-, egy másik 86 centiméteres törzs csak 90—94 évet számlált (a tuskók magasságát 3—4 évre számítva).

Mily kár, hogy a kincstár legjövödelmezőbb erdejében ezen csak gyéren előforduló magról nőtt fákat túlnyomóan a szálerdőkép kezelt silány sarjadék helyettesíti, mely növésben azok mögül messze elmarad.

2. A kőrisnek általam már ismertetett sinlődése, egyes példányokon, az erdő minden részében szemlélhető, s nem szorítkozik csupán az ártéren belőli erdőrészre, ha mindjárt nagyobb mértéket öltött is itt. Ugy itt, mint amott, vannak egészen az ágakig is menő repedések s varok egészen vagy részben beforradva. S én az egész bajnak magyarázatát a sűrű zárlatban volnék hajlandó keresni. Ily állásban szemlélve, látjuk, hogy e gyér levélzetű fa — kiválóan kedvelvén a világosságot — e felé nyújtja ki, hegyes szög alatt, alól teljesen kopasz ágait és ott diszlik legjobban, hol az erdő többi fái fölé emelkedhetik. Szorult helyzetben tehát emésztő szervei: a levelek elégtelenek lévén arra, hogy az árnyékban leszáradt ágak helyeinek, s a támadt repedéseknek beforradásához szükséges anyagot elegendőképen áthasonítsák, a sebhelyek tátva maradnak, s ez által a baj terjedésének tág ajtót nyitnak.

Ennélfogva, azt hiszem, gyérités által megelőzhetnők e bajt, mely — mintegy megfojtja a fát.

E nézetben támogat azon észlelet, hogy szabadon álló, lombozatát kellőleg kifejtett kőrisnél hosszú repedéseket egészen benöve, a fát egészségesnek találtam, míg a nyílt sebekkel borított egyedek egyszersmind leginkább el vannak nyomva s lombozatuk jóformán csak a csúpra szorítkozik.

Ezzel maradtam mély tisztelettel

alázatos szolgálja:

Fuchs János.

Német-Mokrán (Máramarosmegyében), 1880. évi nov. 15-én.

Tekintetes Szerkesztőség! Nehéz szívvel írom e sorokat, mert aggasztó eseményről — mely az itteni erdők történetében vörös betűkkel lesz örökítve, s mely minden erdész keblét búskomorsággal töltendi — bátorkodom értesíteni.

Nem ritka esemény, hogy az itteni magas hegyek között az elemi erők károkat okoznak, de mindezeket már oly annyira szoktuk meg, hogy nem is szólalunk fel, ha csak valami nagy csapás nem ér.

No de most már csakugyan van okom felszólalásra, midőn látom a kezelésem alatti erdők igen jelentékeny részét fél nap alatt tönkre menni.

Túlzottnak tarték minden ebbeli jelentést addig, míg személyesen nem győződtem meg a történetekről, de akkor sem tudtam magamat kapacitálni, inkább csak képzelődésnek vagy álomnak tartám, de sajnos — későbbben be kellett látnom, hogy ez tény — az itteni területben egyetlen a maga nagyszerűségében.

Az elemek szélsőségei s szeszélyei már valóban rémületesek kezdenek lenni. Majd felhőszakadásról, majd árvizekről és földrengésekről veszünk szomoru jelentéseket.

De ez — úgy látszik — mind kevés a mulandóságnak! A természet nagyobb adót követel!

Mindezen csapásokhoz még a szélvészek is csatlakoznak, rémületet hozva egész vidékekre!

Igy az idei szokásos hirtelen légkör-változásoknak f. é. október 21-én az lett a következménye, hogy az északi légáramlathoz egyszerre nagyon meleg déli léghuzam szegődött, mely két légmérséklet kiegyenlítése oly rohamosan történt, hogy megdöböntő déli szélvész keletkezett, mely rémületes erővel rombolt és tört mindent, a mi útjában állott.

Dél-északi irányt követve, rombolásainak tárgyául a mokrákai völgyben elterülő terjedelmes lúczfenyő-állabokat választá, melyekben $2\frac{1}{2}$ mértföldnyi távolságra rémületes károkat okozott.

E borzasztó vihar reggeli 10 órától estig folytonosan dühöngött, mely idő alatt dűledezett az erdő szüntelenül és ropogott a fa mint a csatában működő puskák és ágyuk.

Az eltört törzscsúcsok és galyak lebegtek a levegőben, mint a denevérek az esti órákban; egyes kövek gurultak a völgybe, sőt hegyoldalak, melyeknek talaja a gyökerestül kiforgatott törzsek és az esőviz által mozgásba hozatott, omladoztak.

Borzasztó látványt nyújt most az erdő, de még sokkal rémületesebb volt a helyzet a szélvész tartama alatt, főleg ha megfontoljuk, hogy akkor vagy 200 munkás dolgozott a különböző erdőrészekben.

Általános ijedelem s zavar keletkezett az egész kerületben; néhány munkás futásban keresett menedéket, mások kalibákba hátráltak, míg sokan egyes földmélyedésekbe vagy döntött fák közötti résekbe elbujtak, ilykép biztosítani akarták legalább némileg életüket.

Sokan már azt hitték, hogy az ítélet napja közeledik.

Csak különös szerencsének s véletlenségnek köszönhető, hogy emberélet nem esett áldozatul.

Hogy mily borzasztó eseményről van szó, legyen szabad néhány munkás saját szavait idézni:

a gátmester, ki akkor a mokránkai uszagátnál volt, mondja: a Klausz melletti erdőrészben úgy ropogott a fa, mintha vagy 40 favágó döntési munkát végezett volna, és Bustul nevű erdőrész felől (hol őserdők vannak) oly durranások hallatszottak, mintha ágyukból lőttek volna. Az uszagátban a víztükrött oly annyira korbácsolta a szél, hogy a víz porrá lett és különös, hogy a hullámok a partot nem verték, mert azokat a szél a levegőbe csavarta fel, hol porfelhőbe mentek át.

Más munkás mondja: csak sebes futás következtében mentettük meg életünket, a mennyiben sebesen a kalibákba szaladtunk és a kaliba mellett álló törzseket rögtön ledöntöttük, mit ha nem tettünk volna meg, nem tudom, hol kereshettünk volna menedéket! Egyikünk éppen a döntött törzsek közé bujt el, midőn egy rohanó fa rá esett; így nem történt semmi baja. A kaliba mellett ülve, néztem az átellenben lévő hegyoldalon a dühöngő elem szörnyű lefolyását; valóban borzadalommal láttam, mikép lettek egész pászták egymásután

kiszakítva, és hogy ropogott és düledezett a fa, mint az egymás mellett felállított kártyák — és ez mind oly erővel történt, hogy a tört csúcsok és galyak a levegőben repdestek.

A vágásban, a hol dolgoztunk — jelenti egy további munkás — már oly annyira kezdett düledezni a visszamaradt hasznavehetlen álló fa, hogy távoznunk kellett, azonban sajnálván az időt, a már lebecsátott fához mentünk, hogy ott egyet-mást igazithassunk. De egyszerre a máglya melletti erdő-rész is oly annyira kezdett ropogni, hogy már a máglyára is estek a letört vagy kiforgatott törzsek; ily veszedelemben kénytelenek valánk a máglyában található lyukakba elbujni, honnan csak egyenként szöktünk, de az uton nem mehettünk, mert már egészen be volt törve, így a vágáson át kellett mennünk, hol az álló száraz fák szintén fenyegették életünket, azonban szerencsésen egy tisztásra érve, onnan néztük a történendőket. A tüzcsinálót alig hittuk ki a kalibából, midőn egy egész sor fa oda dőlt és a két egymás mellett álló kalibát összerombolta.

És én éjjeli 10 óráig voltam a vágásban — mondja egy munkás — honnan nem mertem mozdulni, mert körülettem nem volt álló törzs, holott másutt mindenütt borzasztóan dültek a fák; egy munkáscsoportunk annak daczára bujt el a máglya alá, hogy ott viz volt, melyben kénytelenek voltak az emberek feküdni.

A fentebbiekből látja a t. szerkesztőség, mily nagy veszedelem érhetne volna munkásaimat akkor, ha a szélvész éjjel támad, mely esetben sok munkás a kalibákban találta volna sirját.

A szélvész okozta károkról tájékozást szerzendő, a kerületet bejártam és a szomoru látvány után konstataáltam, hogy vagy 36.000 darab lúczfenyő lett a szélvész áldozatává.

E mennyiségben azonban még nincsen belefoglalva azon törzsszám, mely a már kidolgozott vágásokban lett kiforgatva, mely fa — ámbár használati értéke nem volt, mégis azon okból veendő tekintetbe, hogy egyrészt a szélvész hatását, másrészt pedig azon károkat is megítélni képesek lehessünk, melyek közvetve ránk háramlanak.

Közvetve azért, mert a vágások, melyekben a munka javában folyt, be lettek törve, főleg pedig, mert a kiforgatott élő fák a szúrovar elszaporodását szintén elősegítendik.

Ezeknek számát — csak a nyers fát számítva — vagy 4.000 darabra becsülöm, minek folytán az összes széldöntött nyers fa vagy 40.000 darabra tehető.

De hány törzs lett azonkívül megingatva és beteges állapotba helyezve, és hány száraz fa lett eltörve?

Azon terület, melyről az álló fák egészen le lettek seperve, vagy 105 holdat tehet.

E terület csak a 36.000 törzsre vonatkozik, mert ha a területet az egész széldöntött törzsszámra akarnám vonatkoztatni, ez esetben a fent kimutatott 105 holdat legalább is háromszorosan kellene számításba venni, lévén az egész vágásokban visszamaradt haszontalan fa nagy területeken szét-szórva.

A pusztulás a 40 éves kortól kezdve minden koru állabokban történt, a legnagyobb kárt azonban a 40—60 éves állabok szenvedték.

Az elegyes (bükkel vegyült) állabok megletek kimélve.

Az egész törzsszám circa $\frac{1}{4}$ -de nagyrészt derekán-tört, a többi gyökerestől ki lett forgatva.

A szélvésznek azon okból volt oly borzasztó hatása, mert a talaj nemcsak hogy nem volt megfagyva, hanem úgy a vihar előtt, valamint tartama közben is eső esett, mely oknál fogva ellenállási képessége a legalsóbb fokon állott.

A kerület bejárásánál arra fordítottam főfigyelmet, hogy a szélvész mikénti lefolyását konstataljam és erre vonatkozólag a következőket van szerencsém a t. szerkesztőségnek tudomására hozni.

A szélvész — mint már emlitém — délről jött és a fővölgybe — nem messzire annak torkolatától — belekapaszkodva, azt észak felé, főleg annak alján, addig követte, míg végre a széles helyen, hol az egész környezet aránylag véve csak hullámosnak mondható, erejét veszítette és a szabad levegőben talán azért oszlott fel, hogy valahol a szomszédos határban nagyobb egyesült erővel újból dühöngessen.

A legtöbb kár általában a völgy baloldalán (a víz folyását véve irányadóul) történt, főleg a keskeny és meredek oldalak által határolt helyeken, valamint a mellékvölgyek torkolatainál.

A mellékvölgyekbe a szélvész egyrésze mindenütt behatolt, még pedig nagyon czifra irányban.

Legelőbb a mellékvölgynek a szél irányába eső oldalára ment át, onnan a hegyoldalon körülbelől annak közepéig ért, honnan egy ízben vissza a mellékvölgybe és azután a másik oldalra vándorolt.

Itt az ereje megtört.

A mondottakból látja a t. szerkesztőség, hogy mily nagy baj érte kerületemet már csak az által is, hogy egyrészt a fiatal és értéknélküli állatok elpusztultak, továbbá, hogy sok törzs darabokra lett törve, és hogy oly helyeken is történtek károk, honnan a fát csak nagy áldozatok árán lehetne kihozni.

De mindezen károktól nem rettenek vissza oly annyira, mint főleg azoktól, melyek a szúrovar túlságos elszaporodása által keletkezhetnek. Van arra már több szomorú példa!

Hallomás szerint más kerületekben is — főleg a lengyel határban — történtek volna nagy károsítások, és így — ha az idő a szúrovar elszaporodásának kedvezend — nagyon szomorú jövőnek nézünk elébe.

De már nem akarok többet panaszkodni, mert attól tartok, hogy a t. szerkesztőség jóakaró türelmét túlságosan igénybe venném.

Bocsánatot kérek, hogy oly szomorú hírrel estem terhére, hiszen talán lesz majd egyszer alkalmam öröndetes hírt is hozhatni és addig is maradok a t. szerkesztőségnek

Matuskovits Béla,
k. erdőgondnok.

B o c s k ó, 1880. december hó 8.

Tekintetes Szerkesztőség! Már rég volt szándékom a tek. szerkesztőséggel megynékből némi, s e becses lapok olvasóira nézve, azt hiszem, érdekes adatokat közölni.

Eme szándékommal mai napig elkéstem ugyan, de nem azért, mintha Máramarosban közlésre méltó események elő nem fordultak volna, hanem azért mert hónapról-hónapra azon hiszemben voltam, hogy „majd az Erdészeti Lapok jövő füzetében“ itteni szaktársaim közül valamelyik hasonló tudósítással szolgálанд.

Sajnos tény, hogy ez alkalommal csak szomorító adatokkal szolgálhatok, és a nevezetesebbek közül az, hogy f. év októberhóban szakadatlanul tartott esőzések által bekövetkezett árvizek, a bocskói és bustyaházi rakhelyeken jelentékeny kárt okoztak.

Az árvíz különösen október 22. és 23. dühöngött, melynek sajnos következménye volt, hogy a bocskói kifogó helyekről mintegy 3500 db. szálfá és rönkö kötelestül és részben czövekestül elsodortatott, mindannak daczára, hogy a raktárgondnokság részéről, a veszedelem elhárítása céljából még ideje korán minden intézkedés megtétetett, de Bocskón felül lévő magánrakpartokról leszakadt egész tutajok a kincstári tutajokhoz kimondhatatlan erővel ütődve, ezeket is magukkal sodorták.

A szigeti m. k. erdőigazgatóság, a bocskói raktárgondnokság és a bustyaházai erdőhivatal által tett azonnali érellyes intézkedéseinek köszönhető, hogy a fának legnagyobb részét sikerült visszaszerezni.

Összefüggésben lehetett ezen elemi csapással az ugyanazon időtájban Marmarosmegye egyik részében uralkodott rendkívüli szélvész, mely a fajnai, bogdáni, körösmezei, de leginkább a mokrai és bruszturai kincstári fenyvesekben nagy értékre menő károkat okozott.

A kár nagysága felől biztos adatokkal nem szolgálhatok, mert annak felvétele, illetőleg becslése mindeddig teljesen befejezve nincs, és a mint különben is hiszem, a tekint. szerkesztőség annak idejében illetékesebb oldalról értésítve leend.

Még egy más, szintén nem örvendetes eseményről akarom ez alkalommal a tek. szerkesztőséget értesíteni, t. i. arról, hogy megyénkben az idén több helyen, úgy mint Bocskó, Vörösmart, Fejéregyház és Körtvélyes községek határában

fekvő tölgyesekben, májushavában a *Phalena Tortrix viridana* hernyója nagy pusztításokat vitt véghez.

Helyén levőnek találok itt felemlíteni, hogy e becses lapok f. év V-ik füzetében Garlathy Oszkár collegám által, egy vidéki levelében említett „szomorú kép“, melyet e levélben említett időtájban Dubrovába történt kirándulása alkalmával látott, nem a mint az Garlathy collégám tévesen állítja *Ph. Bombyx processionea*-tól eredt, hanem *Ph. T. viridana*-tól.

Ha Garlathy szaktársam a „szomorú képet“ nem csak mesziről, hanem a helyszínén is megtekinti s annak okozóját megvizsgálta volna, akkor szintén szerezhette volna e tényről meggyőződést. Hiszen az időtájban, midőn már a pusztítás nagy mértékben észlelhető volt, a *processionea* még pete alakban lévén, következőkép károkat nem okozhatott.

Nem tagadható ugyan, hogy a nevezett tölgyesben a *processionea* is jelen volt, de ennek pusztítása csak július és augusztus hónapokban volt látható, és ha Garlathy szaktársam ez időben újra kirándult volna Dubrovába, szintén észlelhetett volna hernyófalást, mely falás csakugyan a bűcsus pohóktól eredt.

Én erről alaposan győződtem meg az által, hogy — noha a helyszínektől messze lévén — több ízben rándultam ki nem csak a feljebb említett tölgyesekbe, hanem a bocskói Dubrovába is, a hol e pusztító, t. i. *Ph. T. viridana* számos hernyóját, illetőleg bábját szedtem, és ezekből lepkéket neveltem föl. *)

Hogy a Dubrova tőszomszédságában lévő szódagyardból szabaduló maró savak a fiatal tölgyesekre káros hatással bírnak, és azokat beteggé tették, abban Garlathy collégám véleményét osztom, sőt ennek kiegészítésül szolgáljon még azon körülmény is, miszerint a többször említett erdőrészen a magasabb fekvésű helyeken, melyek a légvonalnak inkább kivanak téve, nemcsak hogy a tölgyes sokkal egészségesebb kiné-

*) Azon t. szaktárs uraknak, kiknek működési helyükön tölgyesek nincsenek, de a nevezett pusztítót közelebbről ösmerni kívánják, más rovarokkal cserében készséggel engedhetek át néhány példányt.
Piso.

zésű, hanem hernyófalás nem is fordult elő, továbbá a szintén közelfekvő „Kis-Bocskó“ község gyümölcsös kertjei is, mióta a gyár működését megkezdte, tönkre tétettek.

Pisó Cornél S.,
m. k. erdőgyakornok.

A idei erdőőri szakvizsgák eredménye.

Összevetve a közölt 9 jelentésben foglalt adatokat, az idei erdőőri szakvizsgák eredményéről a következő rövid statisztikát állithatjuk össze.

Az ország kilencz különböző helyén megtartott vizsgálatra jelentkezett összesen 106 egyén, kik közül kitünően alkalmasnak találtatott 18, jól alkalmasnak 31, kielégítően alkalmasnak 52 és alkalmatlannak 5. Százalékokban kifejezve az egyes osztályok közti arányt, a kitünően alkalmasnak találtak száma $17\frac{0}{100}$ -át, a jól alkalmasaké $31\frac{0}{100}$ -át, a kielégítően alkalmasaké $52\frac{0}{100}$ -át és a nem alkalmasoké $5\frac{0}{100}$ -át képezi a megvizsgáltaknak.

Ezen oldalról tekintve tehát az eredményt, mindenesetre igen kielégítő. Ha azonban a vizsgázottak képessége helyett, tisztán csak azoknak számát tekintjük, s ezt a számot összehasonlítjuk azon igen nagy szükséglettel, mely az erdőtörvény ismert rendelkezése folytán a vizsgázott erdőőrökben rövid kilencz év múlva beállani fog, kevésbé megnyugtató következtetésekre jutunk, s itt csak az nyugtat meg némileg, hogy a multakhoz képest a vizsgázottak száma tetemes szaporulatot igazol, s ha e haladás már az erdőtörvény életbelépésének első évében tapasztalható, nem jogosulatlan reményünk, hogy idő haladtával fokozatosan mind többen-többen fognak jelentkezni.

Szemben azonban a tényleges szükséglettel, nem véljük feleslegesnek, még következő nézetünknek is kifejezést adni.